

Wandelgids: Altstadtroute in Füssen.

Deze gids wil het Banjo-orkest met zijn 'gevolg' de Altstadt van Füssen laten ontdekken.

Laat je charmeren door de knusse middeleeuwse straatjes, de fontein, de vele bezienswaardige historische gebouwen, de mooie uitkijkpunten en door de gezellige sfeer die in dit oude stadje hangt!

Het stadje heeft wel een bijzonder stadswapen! Dat stelt met zijn 3 benen heel beeldend de naam "Füssen" (voeten) voor. Waarom 3? De eenvoudigste verklaring luidt: omdat er 3 hoeken zijn aan het schild en niet omdat Füssen haast platgelopen wordt door de toeristen!

Dit wapenschild zullen we op onze wandeling vaak tegenkomen.

Start

We wandelen langs het rondpunt oostwaarts, voorbij hotel Sonne, naar het kruispunt met verkeerslichten.

1

Ook gezien dat in dit hotel een beroemd persoon uit het linker venster op de 2de verdieping onze bende gadesloeg? Ja, niemand minder dan Maximiliaan, keizer van het Heilig Roomse Rijk rond 1500! Waarom dit portret? De Füsseners pronken er graag mee dat hij meer dan 30 keer het toen bloeiende Füssen heeft bezocht.

Aan de overzijde van het kruispunt zie je voor het toerismebureau een moderne fontein. Ze bestaat uit 7 zuilen waarop telkens door het stuwende water een steen ronddraait. Deze 'SiebenSteineBrunnen' werd in 1995 ingehuldigd om het 700-jarig bestaan van de stad te vieren: iedere zuil stelt dus een eeuw stadsgeschiedenis voor. Origineel idee, niet?!

Hier begint de Altstadt en we zien meteen in de verte, de torens van de Basilika en het Schloss.

We bevinden ons in de Reichenstrasse (jawel, hier woonden de rijken!) en dat merk je wel aan de vele grote huizen!

2

Er aan voorbij gelopen? Ja, dat zou kunnen want aan huisnummer 31 staat een kerk, heel netjes tussen de andere huizen: de Krippkirche St.-Nikolaus. Het barokke hoogaltaar is er van de hand van Dominikus Zimmermann, de bouwer van de beroemde Wieskirche (*concertreis 2011!*).

We gaan er niet binnen, want Ottobeuren was zoveel meer!

3

We buigen wel aan die kerk linksaf en komen in de Schrannengasse, een straat die verbreedt tot een plein, met grote, mooie middeleeuwse gebouwen.

Schranne is Zuid-Duits voor koren. Hier werd dus koren opgeslagen en verhandeld (let op de takels die bovenaan sommige gevels uitsteken en waarmee vroeger de zakken koren gehesen werden).

Nog niet zo lang geleden werd in die straat de 'Brotbrunnen' opgericht. Deze bronzen fontein symboliseert de weg van korenzaadje tot brood. Herken je de 3 beroepen? En vind je de muis?

← Het gotische huis met het uurwerktorentje (nr. 12) staat er al meer dan 500 jaar en diende als korenopslagplaats. Is een tijdje ook brandweerkazerne geweest, maar nu Markthalle.

Het grote huis aan de overzijde (nr. 7) was het voogdijhuis van de bisschoppen van Augsburg, die vele eeuwen over de stad heersten. Hier oefende immers de voogd recht uit en had daardoor een grote machtspositie in de stad.

Detail: Let eens op de mooi gesculpteerde deur in het gotisch rondboogportaal.

We slaan de Brunnengasse in. Door zijn huizen uit vorige eeuwen (1600 - 1800) behoort dit slingerende straatje tot één van de meest pittoreske straatjes van de stad. Niet moeilijk om je hier in lang vervlogen tijden te wanen!

4

Sta toch even stil voor het huis nr. 18.

Boven de deur verwijzen zandsteenreliëf en onderschrift naar Anton Sturm, die hier woonde en werkte.

„Herr Antoni Bildthauer“ was een begenadigd barokbeeldhouwer, met werken o.a. in Ottobeuren, de Wieskirche en Füssen (in de Sankt-Mangkirche) en werd vooral beroemd om de beweging en de pathos die hij in zijn beelden stak.

Vrij vlug bereiken we de Brotmarkt.

5

Een heerlijk stemmig pleintje met als achtergronddecor de monumentale ingang van het voormalige St.-Mangklooster.

Vroeger bezaten de meeste bakkers geen winkel en boden hier op de markt of in het Brothaus - inmiddels verdwenen - hun baksels aan.

Op de Brotmarkt staat ook een fontein nl. de Lautenmacherbrunnen als herinnering aan Füssens grote traditie van luit- en vioolbouw.

Dat dit kleine stadje de bakermat werd, kwam vooral door de aanwezigheid van het juiste hout in de aanpalende bergbossen.

Kaspar Tiefenbrucker, Füssens beroemdste luitenmaker, staat er in brons gegoten. Hij leefde in de 16de eeuw, de bloeitijd van de luitenbouw. In de 18 de eeuw beleefde Füssen het hoogtepunt van de vioolbouw en nog steeds is er minstens één actief: dat merk je aan het lichtblauwe huis achter dit standbeeld.

Oh, wie heeft daar zijn geldbeugel laten liggen op de rand van het waterbekken? Jij?

Natuurlijk niet, want het is eigenlijk een eerbetoon aan de financier van deze fontein, de Sparkasse!

Op het einde van de Brotmarkt steken we de Lechhalde over en gaan 'door de grote poort' naar binnen (het Banjo-orkest verdient die eer toch, nietwaar?!). We betreden de binnenkoer van het vroegere Benediktinerklooster St.-Mang, nu museum en stadhuis van de stad.

6

Je zou niet denken dat je een klooster binnenstapt, eerder een kasteel! Tja, die Benedictijntjes waren zeker geen armoede-orde!

Omstreeks 850 had de bisschop van Augsburg hier al een Benedictijnenklooster opgericht. In een verbouwing rond 1700 kreeg het zijn huidige luxueuze uiterlijk.

De pracht en praal binnenin is ons echter niet gegund. Ja, zelfs voor zo'n voornaam gezelschap als het B.O. gaan de museumdeuren op sluitingsdag niet open!

Schade! want de Kaisersaal en de Klosterbibliothek zijn barokke parels!

Thuis maar eens kijken op <http://www.kubische-panoramen.de/>

(Klik daar bij "Stadt im Panorama" 'Füssen' aan, daarna 'Kloster St. Mang')

O ja, nog dit: het luxe leventje van de monniken heeft maar een eeuw geduurd; dan werden ze eruit gebonjourd en werd het pand staatsbezit!

De cellen van de monniken zijn nu expositieruimtes, waarin een prachtige collectie luiten en violen pronkt.

We kunnen er niet binnen, dus keren we op onze stappen terug en steken de Lechhalde weer over, dalen die iets af en nemen de trapjes naar het steegje 'An der Stadtmauer' dat ons na een tijdje langs een oude stadsmuur leiden zal. Niet zonder een blik te werpen op dat in het oogspringend kerkje aan onze voeten (niets letterlijk opvatten a.u.b.!): de Heilige-Geist-Spitalkirche met zijn volledig beschilderde gevel. We komen er later op de wandeling nog eens langs en dan verneem je er meer over.

7

Op een klein pleintje vinden we weldra de Gusseisener Brunnen: de laatst bewaarde van de 3 gietijzeren fonteinen, die in de 19de eeuw voor zuiver water zorgden voor de bevolking. (via een waterleiding; toen waren de huizen nog niet op een waterleidingsnet aangesloten). Er tegenover een mooi versierde gevel.

Hier moeten we rechts de Pfarrgässle inslaan om door een poort in de stadsmuur de beklimming van de Klosterberg aan te vatten.

'Immer geradeaus' de Franziskanerplatz op, tot aan de tuinpoort van het klooster der Franciscanen.

8

Die staat vaak open. Maar vroeger zal die wel vooral dicht geweest zijn, want de monniken wilden vast niet dat de bisschop vanuit zijn Schloss kon zien of ze werkten of niet!

Door de poort komen we in de tuin

en zien er de vestingsmuur met weergang en vestingstoren; dat allemaal tegen een mooi bergdecor.

Het mooiste zicht krijgen we echter als we nog wat doorwandelen langs de abdij en de kerk.

Nee, nog niet de trap afdalen, maar even verder stappen tot aan het muurtje voor het koor van de kloosterkerk 🌿.

9

Dinkelsbühl en Augsburg tot in Füssen.

Je ziet er hoe kasteel, kerk en klooster, de stad vanuit de hoogte domineren.

Die gebouwen op de heuvel behoorden vroeger tot het eigendom van de bisschoppen van Augsburg en de stad was dan ook aan hun gezag onderworpen. Met de secularisatie in 1803 was hun (gregoriaans) liedje helemaal uitgezongen en moesten de burgers van Füssen niet meer naar hun pijpen dansen.

We verlaten nu het terras met die heerlijke 'Ausblick' en draaien omheen het koor van de kerk en ...STOP en lees!

Info: de Romantische Strasse is een toeristische route van Würzburg, via Rothenburg,

We laten de romantiek achter ons en dalen de trappen af. Beneden komen we in de Flößergasse.

10

Als we ons omdraaien zien we op een muur dat het hier, in ver vervlogen tijden, wel een gevaarlijk leventje moet geweest zijn. Gelukkig was de regionale bekeerder Sankt-Mang een gespecialiseerde dooddoener, niet alleen van het heidendom, maar ook van draken!

We richten onze blik nu naar de blauwgroene Lech. Wij kunnen er nu rustig langs flaneren, maar in de Middeleeuwen was het hier hard labour voor de 'Flößer' (vlotvoerders). Op de oever hier bonden zij hun vloten samen en vervoerden - niet zonder gevaar - hout en handelswaren de Lech af. De rivier was lange tijd het snelste, belangrijkste en zekerste vervoermiddel, tot de bouw van stuwen op de Lech het werk van de vlotvoerders onmogelijk maakte.

Trouwens de trein had inmiddels het grote vervoer overgenomen.

Langs de Lech is het aangenaam wandelen. Helaas mooie liedjes duren niet lang: al na 100 m moeten we het straatje rechts in, vervolgens linksaf meedraaien en komen zo aan de Mühlsteinebrunnen.

11

Deze fontein bestaat heel sober uit 2 molenstenen.

Daarentegen straalt de voorgevel van de Heilig-Geist-Spitalskirche (1749) de overdaad van de rococo uit. Deze kerk hoorde bij het vroegere ziekenhuis (Spital). Het gebouw dat naast de kerk staat en ermee verbonden is, is dat vroegere ziekenhuis.

Op de façade van de kerk staan St.-Florian en St.-Christoffel reuzengroot afgebeeld. Erboven de H. Drievuldigheid.

Prachtige fresco's en altaarschilderijen sieren het kerkje binnenin.

Maar omdat in die kleine kerk een heel groot deel afgezet is, kunnen wij er met onze grote groep ook niet binnen. Wie toch het interieur wil zien kan daarvoor eveneens op de website <http://www.kubische-panoramen.de/> terecht.

Onder de vleugels van de H. Geest en met de 'goede geest' in ons gemoed, gaan we verder op ontdekking.

Daarom steken we de Lech over en op het einde van de brug gaan we naar de overkant.

12

Vanuit de zogenaamde 'Magnusblick' 🌿 heb je een fantastisch zicht op de piramidale opbouw van de stad: kasteel bovenaan in de verte, eronder klooster met kerk, en het laagst de burgerhuizen op de rivieroever.

Voor hen onder ons, die ondanks hun leeftijd nog begenadigd zijn met een arends blik: boven op de koepel van de kloosterkerk vinden we alweer de drakendoder Sankt-Mang (in het Latijn 'Magnus').

Toch ook eens de andere kant van de brug op kijken

en genieten van een schilderachtig tafereel: de Lech met het Franciscanencomplex in de verte.

We keren terug naar het begin van de brug en slaan links de Faulenbachgässchen in. Het steegje verandert in een pad, dat stijgend rond de vroegere Sankt-Mangabdij- en kerk draait. Waar het te steil wordt, zijn trappen voorzien! Bij het trappeneinde rechtsaf en langs de kerk, voorbij de kerktoren, komen we bij de ingang van deze Basilika Sankt-Mang. Die loont zeker de moeite van een bezoek en is zeker niet te klein!

13

Deze Basilika was de kerk van de Benedictijnenabdij Sankt-Mang. Ja, dat luxe klooster waarvan we op de binnenkoer geweest zijn (haltepunt nr.6).

St.-Mang zou slangen, draken, rivier- en berggeesten met zijn stok verslagen hebben. Maar dat is legende!

Wat weten we dan wel zeker?

Dat hij de missionaris van de Allgäu was en op deze plaats een eerste bidplaats heeft opgericht, die in de middeleeuwen vervangen werd door een Benedictijnenklooster met bijhorende kerk.

Beide werden rond 1700 herbouwd in de barokke staat, zoals we die nu kennen.

En de kerktoren dan? Die ziet er eerder Romaans uit! Klopt! Die hebben ze namelijk zo gelaten wegens geldgebrek ... Tjiens, bij die rijke Benedictijnen?

Gelukkig hebben ze hun centen goed besteed aan de kerk binnenin! De fresco's, die de Magnuslegende illustreren, alsmede de uitwerking van hoogaltaar en preekstoel, gebeeldhouwd door de vermaarde Anton Sturm uit de Brunnengasse in Füssen, zijn ronduit indrukwekkend.

Overal en dus ook hier wordt de heilige Magnus (Sankt-Mang) afgebeeld als een drakendoder. Dit symboliseert dat hij het kwaad (onheil, heidendom) door het geloof overwon.

De stok, die nu verzilverd in een doorzichtig kruis boven het volksaltaar is opgehangen, zou de echte 'wonderstok' van de heilige zijn, waarmee na zijn dood heel wat 'wonderen' werden verricht.

Of hoe legende en geloof bij onze voorvaders (en ook moeders) zo in elkaar verweven waren!

We wandelen de kerk uit naar rechts en zien een stijgende weg links van ons. Na ongeveer 50 m slaan we die weg in. We klimmen tot aan het terras.

14

Eens omdraaien voor een mooi zicht op de kerk en de vroegere abdij? Zeker doen ! Terugkeren? Geen sprake van, want het B.O. wil steeds hogerop (niet louter muzikaal!). We willen naar de top van de 'berg': het Schloss!

Daarvoor moeten we eerst de poort door.

Maar wat staat daar bovenaan die poort? Dat hier de belastingen gevestigd zijn? Tja, vroeger huisde hier de "innemende" bisschop, nu de roofridders van de belastingen. Het verandert toch eigenlijk nooit!

Komaan, toch maar naar boven klimmen.

Ja, zuchten en blazen, dat zullen er wel enkelen onder ons ! Voor zij die het moeilijk hebben, een goede raad: even stil blijven staan om wat dan ook te bewonderen, is gewis een aanvaardbaar excuus om je niet zo jonge gestel, een beetje te laten recupereren!

Ha, daar weer een poort! Zijn we er?

Nee, hoor! De weg klimt verder.

We komen aan de uurwerktoeren, alhoewel de klok aan de andere kant zit.. Nu zijn we er!

Helaas, toch nog niet!

Moeten we vrezen dat ze ons vanboven met stenen bekogelen, zoals men dat vroeger deed met ongewenste bezoekers. Gelukkig niet: 't is vandaag sluitingsdag, dus is de toren niet bemand!

Nog een stijgende bocht en ... ja, we zijn er! Voor onze ogen ontvouwt zich een subliem geheel.

15

We staan op de prachtige binnenkoer van het Hohes Schloss.

Mooi, mooi, maar niets is wat het lijkt!

Overall om je heen zie je 'Illusionsmalereien': de gevels zijn beschilderd en zorgen zo voor een trompe-l'oeil-effect: geen echte stenen uitbouw rond de ramen en de deuren, geen echte erkers, geen echte hoekstenen van de torens: alles nep! Knap werk: die laatgotische modegril!

Niet altijd zag het er hier zo mooi uit.

Aanvankelijk was het een Romeins castellum en nadien een burcht van een Beierse koning. Door zijn oorlogsvoering kwam die in geldnood en de bisschop van Augsburg schonk hem een grote geldsom. In ruil daarvoor kreeg hij de burcht en de stad Füssen als pand (1313) en hij maakte er zijn zomerresidentie van. Aangezien de som nooit terugbetaald werd, verwierf het bisdom het eigendomsrecht.

Einde 15de eeuw renoveerde de toenmalige bisschop dit 'bescheiden' zomeropsteking tot wat wij nu kunnen zien!

We dalen nu af, gelukkig niet kaal gepluimd, maar integendeel verrijkt met mooie impressies en dito plaatjes in het camerageheugen.

Beneden gekomen stappen we langs het Rathaus, in een vleugel van het vroegere Sankt-Mangklooster gehuisvest, tot aan de Lechhalde. Mooie gevels aan de overkant! Linksafgaat het nu de Lechhalde in, tot aan de fontein.

16

Deze fontein, de Stadtbrunnen, was vroeger het hart van de stad. Toen er nog geen waterleidingen waren, haalden hier de vrouwen van de stad het water voor hun huishoudelijke taken. Het was een trefpunt om de nieuwsjes van elkaar te horen en te vernemen wat hun oversten nu weer aan nieuwe belastingen bedacht hadden! Wie afgebeeld staat op de zuil van deze moderne fontein kun je wel raden!

Met de kleurrijke huizen of de witte burcht als achtergrond, kun je hier zeker een mooi vakantiekiekje maken!

We lopen(?) rechtdoor tot aan de prachtige gevel van de Stadt-Apotheke op nr. 12.
En 't is te hopen dat je er niet binnen moet!

17

Was de stadsfontein het hart van Füssen, dan was de Reichenstrasse de slagader en is die tot op heden gebleven.

Die straat bestaat al van in de Romeinse tijd, als onderdeel van de Via Claudia Augusta en is altijd een winkelstraat geweest.

**Iedereen is nu vrij. In deze straat vinden we horecazaken genoeg waar we terecht kunnen voor een terrasje-plasje!
De middag-snack houden we echter voor straks bij de Hopfensee.**

- We zorgen er natuurlijk voor op tijd bij de bus te zijn! -

Info: Vanaf de Stadtbrunnen (halte 16) tot aan de bus moet je 6 minuten rekenen.

Voor het laatste stuk van de stadswandeling volgen we de Ritterstrasse (blauwe streepjesweg op het kaartje!). Juist waar de Kemptener Straße begint houden we halt.

18

Vlak voor het huis nr. 1 zal de Mädchenbrunnen, een fontein die verwijst naar een meisjesschool die daar vroeger gevestigd was, je wellicht bekoren.

De bodem van de fontein toont hoe de straten van Füssen vroeger geplaveid waren.

Gelukkig is de weg naar de bus beter aangelegd! En die nemen we tot aan de bus op de parking Morisse.

Einde

Bus op ... we maken ons uit de 'Füssen' uit Füssen!

Hop! Naar de Hopfensee!

APPENDIX

Geschiedenis van Füssen in een notendop

- 3e eeuw: Romeins fort op de Schlossberg ter beveiliging van de 'Via Claudia Augusta' (Donau - Adriatische Zee) *
- 8e eeuw: Cel van de heilige Magnus
- rond 850: Stichting van het Benedictijnenklooster St.-Mang
- ronds 1295: Stadsrechten
- 1313: De stad wordt in pand gegeven aan de prins-bisschoppen van Augsburg; zij blijven tot 1802 de stadsheren van Füssen
- rond 1335: De versterkingswerken ontstaan; economische opbloei en welvaart als overslagplaats van de transitohandel
- 1498: Bouw van het gotisch kasteel op de Schlossberg door de bisschop van Augsburg
- 15e/16e eeuw: Füssen is de bakermat en Europees centrum van de luiten- en vioolmakers
- 1701-1717: Bouw van de barokkerk en het kloostercomplex St.-Mang
- 1745: Met de vrede van Füssen eindigt de Beiers-Oostenrijkse successieoorlog
- 1802/1803: Secularisatie (St.-Mang opgeheven) en aansluiting van de stad bij Beieren.
Nu: centraal kuur- en vakantieoord van het district Ostallgäu.

* De Via Claudia Augusta

was een Romeinse weg, die het zuiden van Germania met Noord-Italië verbond.

Vanaf een citadel bij Donauwörth volgde de weg de loop van de Lech, via de toenmalige provinciehoofdstad Augusta Vindelicorum (Augsburg) naar Füssen.

Van daaruit ging de weg over de Fernpas, via het Gurgltal en een deel van het Oberinntal en over de Reschenpas naar de rivier Adige, om deze tot bij Tridentum (Trento) te volgen.

Bij Tridentum splitste de weg zich:

- de westelijke tak liep via Verona naar Hostilia (Ostiglia), tot aan de Po
- de oostelijke tak leidde via Feltria (Feltre) naar de Adriatische Zee bij Altinum (Altino).

(bron: Wikipedia)

